

اعتبار بخشی آموزشی

دکتر محسن اعرابی
متخصص پزشکی هسته ای

شهریور 1404

سرفصل ها

1. اهمیت ارزشیابی آموزشی
2. تعاریف ارزشیابی
3. معیارها و استانداردهای اعتباربخشی
4. فرآیند اعتباربخشی
5. انواع اعتباربخشی آموزشی
6. نقش اعضای هیات علمی در اعتباربخشی
7. تاثیر اعتباربخشی بر کیفیت آموزش
8. چالش های اعتباربخشی

اهمیت ارزشیابی آموزشی

- ارزشیابی آموزشی ابزاری برای سنجش کارایی و کیفیت برنامه‌های آموزشی است.
- این فرآیند به شناسایی نقاط قوت و ضعف سیستم آموزشی کمک می‌کند.
- ارزشیابی زمینه‌ساز ارتقای مستمر کیفیت آموزش و بهینه‌سازی منابع است.
- نتایج ارزشیابی معیاری برای تصمیم‌گیری آگاهانه در سیاست‌گذاری آموزشی است.

اهمیت ارزشیابی آموزشی

- ارزشیابی منظم، شفافیت و پاسخگویی مؤسسات آموزشی را افزایش می دهد.
- ارزشیابی آموزشی تضمین می کند که اهداف آموزشی به طور مؤثر محقق شوند.
- ارزشیابی پلی برای نوآوری و انطباق با تحولات جهانی در آموزش است.

تعاریف

• Measurement

- تعیین یک عدد برای اندازه گیری یک مفهوم (عینی-ذهنی)

• Assessment

- اندازه گیری برای رسیدن به یک هدف خاص (مانند آزمون گرفتن از دانشجویان)

• Ranking

- بر اساس ملاک هایی (Scores) رتبه بندی انجام می گردد.

تعاریف

Evaluation •

- ارزشیابی فرآیند نظام مند جمع آوری اطلاعات به منظور یک قضاوت ارزشی

Audit •

- ممیزی شکلی از ارزشیابی (مبنای قضاوت ارزشی در ممیزی استانداردهای از پیش تعیین شده می باشد)

Accreditation •

- اعتباربخشی (فرآیند نظام مند جمع آوری اطلاعات بر اساس استانداردهای از پیش تعیین شده به منظور یک قضاوت ارزشی و انجام تصمیم گیری)

- در اعتبار بخشی تصمیم گیری نهایی اهمیت زیادی دارد.

- گاهی به صورت: بله یا خیر.

- گاهی بصورت: نه هنوز / بله به شرط اینکه

مقایسه ارزشیابی و اعتباربخشی

- اعتباربخشی: نتیجه یک ارزشیابی بیرونی عمیق و استاندارد محور است که منجر به تصمیم گیری شود.

اعتباربخشی	ارزشیابی آموزشی	ملاک
تضمین کیفیت و صدور گواهی	بهبود کیفیت	هدف
نهادهای تخصصی (مثلا سازمان اعتباربخشی)	داخلی/خارجی	انجام دهنده
مدرک رسمی (مثلا اعتبار ۵ ساله)	گزارش اصلاحی	نتیجه

معیارها و استانداردهای اعتباربخشی آموزشی

۱. تمرکز بر کیفیت برنامه‌های درسی: استانداردها باید تضمین کنند که محتوای آموزشی با نیازهای جامعه و بازار کار هماهنگ است.
۲. صلاحیت علمی اعضای هیئت علمی: معیارهایی مانند تحصیلات، تجربه تدریس و پژوهش‌های مؤثر در ارزیابی اساتید لحاظ می‌شود.
۳. کفایت منابع مالی و زیرساخت‌ها: استانداردها شامل دسترسی به آزمایشگاه‌ها، کتابخانه‌ها و فناوری‌های روز است.
۴. شفافیت در اداره مؤسسه: وجود ساختار مدیریتی شفاف و پاسخگو به ذی‌نفعان (دانشجویان، اعضای هیات علمی) ضروری است.
۵. ارزیابی مستمر دستاوردهای یادگیری: سنجش این که دانشجویان واقعاً چه مهارت‌هایی کسب کرده‌اند.

معیارها و استانداردهای اعتباربخشی آموزشی

۶. **تأکید بر پژوهش و نوآوری:** استانداردها باید تولید علم و تأثیر اجتماعی پژوهش‌ها را مورد توجه قرار دهند.
۷. **پشتیبانی از دانشجویان:** خدمات مشاوره، رفاهی و تحصیلی باید مطابق با نیازهای متنوع دانشجویان باشد.
۸. **اخلاق حرفه‌ای و صداقت علمی:** رعایت اصول اخلاقی در تدریس، پژوهش و تعامل با جامعه.
۹. **انعطاف‌پذیری و تطبیق با تحولات جهانی:** استانداردها باید به صورت دوره‌ای بازبینی و به‌روز شوند.
۱۰. **تأکید بر مشارکت اجتماعی:** نقش مؤسسه در حل چالش‌های محلی و جهانی

فرآیند اعتباربخشی چگونه انجام می شود؟

1. تدوین استانداردهای مربوطه
2. خودارزیابی توسط مؤسسه
3. ارزیابی خارجی توسط نهادهای ذیصلاح
4. صدور گواهی یا اعتبارنامه

انواع اعتباربخشی آموزشی

1. اعتباربخشی موسسه ای
2. اعتباربخش بیمارستان های آموزشی
3. اعتباربخشی برنامه ای
 1. اعتباربخشی برنامه آموزشی پزشکی عمومی
 2. اعتباربخشی برنامه های دستیاری پزشکی

اعضای هیات علمی و اعتباربخشی

- اعتباربخشی تنها وظیفه اداره آموزش نیست؛ بلکه مسئولیت همه اعضای هیات علمی است.
- اعضای هیأت علمی تنها اجراکننده فرآیند اعتباربخشی نیستند؛ بلکه آنها معماران کیفیت آموزش هستند که می‌توانند آینده آموزش پزشکی را شکل دهند.
- اعتباربخشی بدون مشارکت هیأت علمی، تنها یک گزارش کاغذی است.
- داده‌های واقعی از کلاس و بالین، پایه تصمیم‌گیری‌های اعتباربخشی است.

طراحان و مجریان برنامه درسی (Curriculum Developers)

- اعضای هیات علمی مسئول به روزرسانی محتوای آموزشی مطابق با استانداردهای اعتباربخشی و نیازهای روز پزشکی هستند.
- مثال: بازنگری دوره‌های عملی بر اساس شایستگی‌های بالینی (Clinical Competencies).

ارزیابان کیفیت آموزش (Quality Assessors)

- اعضای هیات علمی دستاوردهای یادگیری دانشجویان را می‌سنجند و داده‌های مورد نیاز برای اعتباربخشی را تولید می‌کنند.
- مثال: طراحی آزمون‌های استاندارد شده مبتنی بر شواهد (Evidence-based)

سفیران اخلاق حرفه‌ای (Champions of Professional Ethics)

- اعضای هیات علمی الگوی اخلاق پزشکی و مسئولیت پذیری هستند که هسته اصلی استانداردهای اعتباربخشی است.
- مثال: آموزش حرفه‌گرایی (Professionalism) به دانشجویان در محیط بالینی

پژوهشگران بهبود کیفیت (Quality Improvement Researchers)

- اعضای هیات علمی با انجام پژوهش در زمینه آموزش پزشکی، شواهد لازم برای تصمیم‌گیری در فرآیند اعتباربخشی را فراهم می‌کنند.
- مثال: مطالعه درباره تأثیر روش‌های تدریس نوین بر مهارت‌های بالینی.

مشارکت‌کنندگان در خودارزیابی (Self-Study Contributors)

- اعضای هیات علمی در تهیه گزارش خودارزیابی مؤسسه نقش دارند که پایه اصلی فرآیند اعتباربخشی است.
- مثال: ارائه داده‌های کمی و کیفی از عملکرد آموزشی گروه خود.

نقش آفرینی در بازدیدهای اعتباربخشی (Site Visit Participants)

- اعضای هیات علمی به عنوان منبع اطلاعاتی در بازدیدهای میدانی تیم اعتباربخشی عمل می‌کنند.
- مثال: ارائه مستندات بالینی و آموزشی در جلسات مصاحبه.

حلقه ارتباطی با صنعت و جامعه (Industry & Community Liaisons)

- اعضای هیات علمی تضمین می کنند که آموزش ها متناسب با نیازهای نظام سلامت است.
- مثال: همکاری با بیمارستان ها برای انطباق دوره های کارورزی با استانداردها

نقش هیأت علمی در اعتباربخشی

- اعضای هیأت علمی نقش محوری در فرآیند اعتباربخشی دارند، نقشی فراتر از یک ناظر یا اجراکننده صرف

تأثیر اعتباربخشی آموزشی بر کیفیت آموزش

اعتباربخشی با ایجاد استانداردهای مشخص، کیفیت آموزش را به صورت نظاممند ارتقا می‌دهد.

این فرآیند مؤسسات آموزشی را ملزم به بازبینی دوره‌های برنامه‌های درسی و تطبیق با نیازهای روز می‌کند.

از طریق ارزیابی منابع و زیرساخت‌ها، دسترسی دانشجویان به امکانات آموزشی بهینه می‌شود.

تأثیر اعتباربخشی آموزشی بر کیفیت آموزش

این نظام با سنجش «دستاوردهای یادگیری» (Learning Outcomes)، اطمینان از تحقق اهداف آموزشی را فراهم می‌کند.

اعتباربخشی از طریق مقایسه با استانداردهای بین‌المللی، قابلیت رقابت مؤسسات را افزایش می‌دهد.

این فرآیند با ایجاد مسئولیت‌پذیری، مؤسسات را به پاسخگویی در قبال کیفیت آموزش متعهد می‌سازد.

چالش های اعتبار بخشی

- بوروکراسی و طولانی بودن فرآیند.
- مقاومت مؤسسات در برابر تغییر.
- تفاوت استانداردها در کشورهای مختلف.

- این چالش‌ها نشان می‌دهند که اعتبار بخشی اگرچه ابزار مفیدی است، اما نیاز به **بازبینی مستمر و انعطاف‌پذیری** دارد تا به جای تبدیل شدن به یک فرآیند مکانیکی، به بهبود واقعی کمک کند.

اعتبار بخشی، نه یک مقصد، که آغاز مسیری برای تعالی آموزشی است.

